

Кібербулінг – що це таке так як це зупинити.

Таємничість сучасного покоління — віртуальна і здебільшого неочевидна для дорослих.

Дорослих, які не знаються на дитячих «забавках» в інтернеті, лякає віртуальний світ. Вони не можуть зіставити власний дитячий досвід із досвідом своїх дітей, навчити їх чомусь, бути авторитетом для них у цій сфері.

Тут є великий ризик, адже, зіткнувшись із проблемою в інтернет-просторі, дитина не може розповісти про неї батьками через страх, що її не зрозуміють або взагалі заборонять користуватися комп'ютером. Залишитися ж без інтернету для сучасних підлітків означає не тільки позбутися задоволення грати та переглядати цікавий контент. В інтернеті підлітки самовиражаються та реалізують свою головну компетенцію — спілкування.

Кібербулінг або інтернет-мобінг – це сучасна форма агресії, яка набула поширення з появою мобільних телефонів, інтернету. Будь-які її форми мають на меті дошкулити, нашкодити чи принизити людину дистанційно, без фізичного насильства (на відміну від булінгу). «Зброєю» булера стають соціальні мережі, форуми, чати, мобільні телефони тощо.

На жаль, така форма цькування набирає все більших обертів. Часто діти не розуміють, як можуть захиститися від кібербулінгу.

Більш того, батьки самі часто не розуміють, як себе поводити і яким чином захистити дитину. А якщо врахувати швидкість поширення негативу в інтернеті, декому може здатися, що з проблемою нереально впоратися.

Причини кібербулінгу

Причин у агресії безліч, вона може бути вмотивованою чи непередбачуваною. У реальності чи в інтернеті практично однаково розкриваються стосунки «агресор-жертва». Механізм їх взаємодії фактично ідентичний. Так само часто ворожнеча з реального світу переходить у віртуальний. Діти можуть знати, хто знущається над ними в інтернеті. Булінг сьогодні стає кібербулінгом.

Але найстрашніше те, що нападати можуть незнайомці, які переслідують свої мерзенні цілі. В інтернеті дуже просто бути анонімним, що підвищує шанси стати жертвою знущання, бо анонімність передбачає безкарність.

Залякування може відбуватися у будь-яку годину доби та в будь-якому місці. Найгірший сценарій, коли це трапилось у момент самотності дитини. Адже може здатися, що виходу немає.

Різновиди кібербулінгу

Використання особистої інформації – викрадення паролів від приватних сторінок, електронної пошти для подальших погроз чи розповсюдження спаму.

Анонімні погрози – анонім надсилає листи погрозливого змісту довільного або цілеспрямованого характеру, особлива ознака – наявність ненормативної лексики та груба мова.

Телефонні дзвінки з мовчанням. Не тільки погрози лякають. Мовчання чи жахання в слухавку бентежать дитину, вона не знає як і, головне, від чого потрібно захищатись.

Переслідування – це може бути елемент фізичного переслідування, залякування досягається шляхом розсилки повідомлень на електронну пошту чи телефон. Шкідники можуть збирати інформацію про жертву, слідкуючи за її повідомленнями в соцмережах – фото, селфі з місця подій, розповіді про своє життя.

Увага! Свідомо та відповідально оцінюйте все, що викладаєте до мережі! Все може бути використаним проти вас.

Тролінг – розміщення провокаційних повідомлень в мережі для привернення уваги та збудження активності, що може спричинити конфлікт (флеймінг).

Хепі-слепінг (happy slapping) – насильство заради розваги, актуальне здебільшого для фізичного цькування, проте в інтернеті також актуально, коли мова йде про моральне насильство. Яскрава особливість – звичка знімати насильство на камеру для подальшого розповсюдження в мережі.

Сексуальні посягання – з появою інтернету сексуальні збочення вийшли на новий рівень. Педофіл, замаскувавшись під фейковим ім'ям чи прикинувшись другом батьків, може запросити дитину на зустріч чи вивідати в неї час та місце, коли вона буде сама.

Як виявити ознаки кібербулінгу

Кібермоббінг має декілька проявів, жоден з яких не можна ігнорувати:

- відправка погрозливих та образливого змісту текстових повідомлень;
- розповсюдження (спам) відео та фото порнографічного характеру;
- троллінг (надсилання погрозливих, грубих повідомлень у соціальних мережах, чатах чи онлайн-іграх);
- демонстративне видалення дітей зі спільнот у соцмережах, з онлайн-ігор;
- створення груп ненависті до конкретної дитини;
- пропозиція проголосувати за чи проти когось в образливому опитуванні;
- провокування підлітків до самогубства чи понівечення себе (групи смерті типу “Синій кит”);
- створення підробних сторінок у соцмережах, викрадення даних для формування онлайн-клону;
- надсилання фотографій із відвертим зображенням (як правило, дорослі надсилають дітям);
- пропозиції до дітей надсилати їх особисті фотографії відвертого характеру та заклик до сексуальних розмов чи переписок за допомогою месенджерів.

Пам'ятка для захисту від кібербулінгу

Здійснюйте батьківський контроль. Робіть це обережно з огляду на вікові особливості дітей (для молодших – обмежте доступ до сумнівних сайтів, для старших – час від часу переглядайте історію браузера).

Застерігайте від передачі інформації у мережі. Поясніть, що є речі, про які не говорять зі сторонніми: прізвище, номер телефону, адреса, місце та час роботи батьків, відвідування школи та гуртків – мають бути збережені у секреті.

Навчіть критично ставитися до інформації в інтернеті. Не все, що написано в мережі – правда. Якщо є сумніви в достовірності – хай запитує у старших.

Розкажіть про правила поведінки в мережі. В інтернеті вони такі самі, як і в реальності, зокрема, повага до співрозмовників.

Станьте прикладом. Оволодійте навичками безпечного користування інтернетом, використовуйте його за призначенням, і ваші діти робитимуть так само.

Якщо дитина потерпає від знущань кібербулера, їй буде дуже складно зізнатися у цьому батькам чи ще комусь. На це є декілька причин:

- страх, що дорослі не зрозуміють сенсу проблеми;
- страх бути висміяним через буцімто незначну проблему;
- страх бути покараним чи що постраждає хтось рідний за «донос» на булера, особливо, якщо цькування зайшли далеко і дитина під контролем агресора;
- страх з'ясувати, що «сам винен» і знущання цілком справедливі.

Як бачите, в основі всіх причин мовчання лежить страх за себе чи близьких. У свою чергу це є наслідком заниженої самооцінки.

Боротьбу з кібербулінгом ускладнює безкарність в інтернет-просторі, коли кожен може видати себе за будь-кого, не відповідаючи за наслідки дій.

Найкраще що можуть зробити батьки та вчителі – виховувати в дитині впевненість в собі, розказувати їй про небезпеку, будувати довірливі відносини. Тоді у разі виникнення такої негативної ситуації хлопчик чи дівчинка одразу ж звертались по допомогу дорослих, або ж не реагували на негатив.

Дії педагогічних працівників у випадку виявлення кібербулінгу

Норми «[Порядку реагування на випадки булінгу \(цькування\)](#)», затверджений наказом Міністерством освіти і науки України від 28 грудня 2019 року № 1646 (далі - Порядок), поширюється у тому числі на випадки прояву кібербулінгу.

Так, у закладі освіти **заяви або повідомлення** про випадок булінгу (цькування) або підозру щодо його вчинення приймає керівник закладу (абзац другий пункту 1 розділу II [Порядку](#)).

Повідомлення можуть бути в усній та (або) письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

Керівник закладу освіти у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування):

1. невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє [територіальний орган \(підрозділ\) Національної поліції України](#), принаймні одного з батьків або інших законних представників

- малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування);
2. за потреби викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
  3. повідомляє службу у справах дітей з метою вирішення питання щодо соціального захисту малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування), з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин;
  4. повідомляє центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з метою здійснення оцінки потреб сторін булінгу (цькування), визначення соціальних послуг та методів соціальної роботи, забезпечення психологічної підтримки та надання соціальних послуг;
  5. скликає засідання комісії з розгляду випадку булінгу (цькування) (далі - комісія) не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення.

Строк розгляду комісією заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) в закладі освіти та виконання нею своїх завдань **не має перевищувати десяти робочих днів** із дня отримання заяви або повідомлення керівником закладу освіти (пункт 11 розділу VI [Порядку](#)).

Дії потерпілого щодо видалення інформації про нього в комп'ютерній мережі

З метою захисту від кібербулінгу потерпілий може вчиняти наступні дії:

- На початковому етапі прояву кібербулінгу, якщо це можливо, емоційно не реагувати, оскільки "емоції породжуються емоції".
- Фіксувати всі дії кривдника (наприклад, робити фото або скріншоти неправдивої інформації про себе; інформації, що містить персональні дані; інформації, що принижує честь та гідність (далі - інформація).
- Звернутися за порадою щодо дій кривдника до батьків, вчителів, довіреної особи або зателефонувати на національну дитячу "гарячу" лінію (у будні: з 12.00 по 16.00 за номером **0 800 500 225** (безкоштовно зі стаціонарних та мобільних) та **116 111** (безкоштовно з мобільних).
- Звернутися із заявою або повідомленням про вчинення кібербулінгу до керівника навчального закладу, якщо кібербулінг вчиняється щодо потерпілого в навчальному закладі і кривдником є учень (студент) або член педагогічного колективу.
- Якщо кібербулінг відбувається в соціальній мережі (наприклад, Facebook, Telegram, Вконтакте, Twitter, Youtube тощо), потерпілий має можливість звернутися зі скаргою до адміністратора сторінки або групи, що створена у відповідній соціальній мережі, з метою видалення інформації про нього. У випадку відмови адміністратора виконати відповідні дії, потерпілий може звернутися безпосередньо до служби підтримки соціальної мережі (наприклад, у соціальній мережі Facebook міститься вкладка "Довідка та підтримка") або натиснути кнопку "Поскаржитися".

Важливо! Посилання на ресурси безпеки в популярних соціальних мережах

→ У випадку виявлення в мережі Інтернет, на вебсайті інформації, потерпілий має право вимагати видалення такої інформації із вебсайту, а також, з результатів видачі за відповідними запитами з пошукових систем, котрі скеровують на вказані вище сайти. З цією метою варто звернутися до власника вебсайту (дізнатися дані щодо адміністраторів або власників вебсайтів допоможе сервіс **Whois**).

→ Якщо в досудовому порядку з'ясувати питання не вдалося, потерпілий має право, керуючись статтями 277 та 278 **Цивільного кодексу України**, звернутися безпосередньо до **суду** для захисту або поновлення своїх порушених прав*.

→ Звернутися до **органів Національної поліції** із заявою про вчинення адміністративного правопорушення відповідно до статті 173⁴ **Кодексу України про адміністративні правопорушення**.

Відповідальність за вчинення кібербулінг

За вчинення кібербулінгу до кривдника може застосовуватися **цивільна, адміністративна або кримінальна відповідальність**.

Нагадуємо, що отримати безоплатну правову допомогу та захистити свої права Ви зможете звернувшись до фахівців системи безоплатної правової допомоги.

Як отримати правову допомогу дистанційно:

- зателефонувати на безкоштовний номер системи надання безоплатної правової допомоги **0 800-213-103**;
- правничою вікіпедією WikiLegalAid <https://wiki.legalaid.gov.ua>;

написати на електронну пошту Заставнівського бюро правової допомоги

zastavnivske@legalaid.cv.ua